

OBCHODY TYSIĄCLECIA PAŃSTWA POLSKIEGO I MILLENIUM CHRTU POLSKI W PRASIE REGIONALNEJ NA PRZYKŁADZIE PISMA: „SŁOWO NA WARMII I MAZURACH”

THE CELEBRATION OF THE MILLENNIUM OF THE POLISH STATE AND POLISH MILLENNIUM OF THE BAPTISM IN THE REGIONAL PRESS FOR EXAMPLE MAGAZINE: „SŁOWO NA WARMII I MAZURACH”

Przyczynkiem do podjęcia zagadnienia postawionego w tytule była przypadająca w 2016 roku 1050. rocznica Chrztu Polski, która nie tylko skłania do refleksji, ale przede wszystkim inspiruje do dalszych badań.

Celem niniejszego artykułu jest przedstawienie sposobu prezentowania obchodów zarówno święta kościelnego, jak i państwowego w 1966 roku przez prasę regionalną, ukazującą się na obszarze ówczesnego woj. olsztyńskiego na przykładzie „Słowa na Warmii i Mazurach”.

Cezury czasowe publikacji przypadają na lata 1957–1966. Pierwsza data zbiega się z, ogłoszoną przez Prymasa Wyszyńskiego 3 maja 1957 roku, Wielką Nowenną, mającą przygotować Kościół w Polsce i polskich katolików do obchodów 1000-lecia chrześcijaństwa. Druga zaś przypada na rocznicę 1000-lecia przyjęcia chrztu przez Mieszka I.

Wyboru materiału źródłowego dokonano w sposób subiektywny, mając jednak na uwadze znaczenie dodatku dla mieszkańców Warmii i Mazur, zwłaszcza na płaszczyźnie integracji ludności rodzimej z napływową. „Słowo na Warmii i Mazurach” nie było samodzielnym periodykiem i stanowiło cotygodniowy dodatek do „Słowa Powszechnego”, wydawanego przez Stowarzyszenie PAX. Pierwszy numer ukazał się 20 grudnia 1952 roku. Redakcja dodatku przyjęła hasło „jeden jest lud polski”. W analizowanym okresie „Słowem na Warmii i Mazurach” kierował warszawski dziennikarz Leon Wernic i Władysław Gębik. Z redakcją współpracowali: Maria Sendrowska, Alojzy Śliwa, Tadeusz Stępowski, Wojciech Kętrzyński (wnuk), Michał Lengowski, Fryderyk Leyk, Teofil Ruczyński, Włodzimierz Wnuk, Maria Zientara-Malewska oraz Kazimierz Piekut¹. Do 1955 roku „Słowo na Warmii i Mazurach” było jedynym pismem

---

* dr, Instytut Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie.

¹ www.leksykonkultury.ceik.eu/index.php/S%C5%82owo_na_Warmii_i_Mazurach (dostęp: 20.10.2016).

przybliżającym czytelnikowi przeszłość regionu. Ostatni numer ukazał się w grudniu 1982 roku².

Analizie poddano wszystkie numery ukazujące się od maja 1957 roku do grudnia 1966 roku. Jako jednostkę badawczą wyznaczono tekst dziennikarski, bez uwzględnienia klasyfikacji gatunkowej. W celu usystematyzowania materiału źródłowego zaproponowano następujący klucz kategoryzacyjny: obchody państwowe i obchody kościelne. Na potrzeby niniejszego artykułu skonstruowano następujące hipotezy badawcze: przekaz medialny w analizowanym dodatku został zdominowany przez publikacje odnoszące się do wydarzeń państwowych, w związku z czym uroczystości religijne redakcja traktowała marginalnie. Pomiędzy regionalnego charakteru „Słowa na Warmii i Mazurach”, dominowały w nim teksty dziennikarskie, które w zdecydowanej większości odnosiły się do obchodów na szczeblu centralnym. Badania materiału źródłowego dokonano w oparciu o metody: ilościową i jakościową.

Uroczystości państwowe – Obchody Tysiąclecia Państwa Polskiego

22 lutego 1958 roku Sejm Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej podjął uchwałę w sprawie obchodów Tysiąclecia Państwa Polskiego, w której zaznaczył, że uroczystości uświetniające to wydarzenie będą odbywały się w latach 1960–1966³. Uroczyste obchody tej rocznicy eksponowały znaczenie Frontu Jedności Narodu, który symbolizował solidarność całego społeczeństwa nie tylko w kraju, ale także z rodakami mieszkającymi poza granicami. Miały także stanowić podwaliny pod dalszy rozwój Polski Ludowej.

Natomiast szczegółowe zasady dotyczące obchodów Tysiąclecia Państwa Polskiego zostały zawarte w Uchwale Komitetu Przygotowawczego Obchodów Tysiąclecia Państwa Polskiego, zaakceptowanej przez Radę Państwa na posiedzeniu 12 lutego 1960 roku⁴.

W dokumencie tym przedstawiono kalendarium imprez i wydarzeń, które miały uświetniać rocznicę Tysiąclecia⁵.

---

² B. Łukaszewicz, *Prasa Olsztyna drugiej połowy XX stulecia*, w: *Olsztyn 1945–2005: kultura i nauka*, pod red. S. Achremczyka i W. Ogrodzińskiego, Olsztyn 2006, s. 552.

³ Uchwała Sejmu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej z dnia 25 lutego 1958 r. w sprawie obchodów Tysiąclecia Państwa Polskiego, „Monitor Polski” 1958, nr 16, poz. 98.

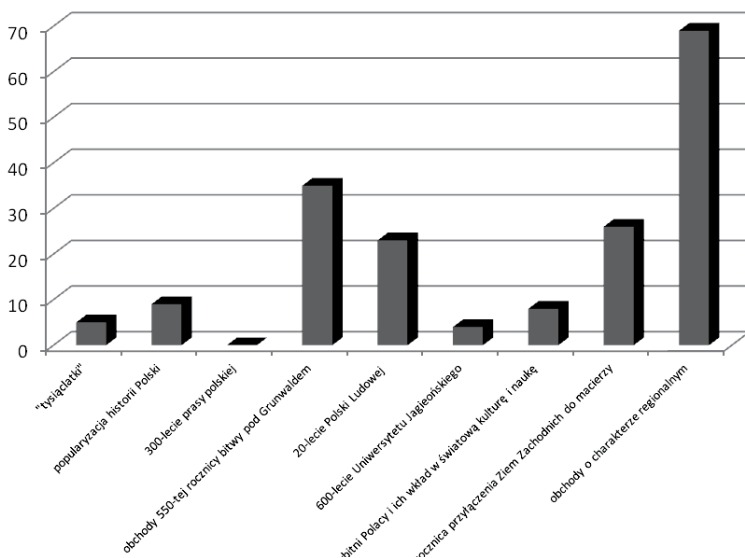
⁴ www.rcin.org.pl (dostęp: 1.10.2016).

⁵ Założenia ramowe programu Obchodów obejmowały 11 punktów: 1. budowa tysiąca szkół ze środków społecznych oraz wielki program zadrzewiania kraju; 2. rozszerzenie wiedzy narodu dotyczącej historii Polski począwszy od czasów najdawniejszych. Cele te miały zostać zrealizowane poprzez wydanie w masowym nakładzie publikacji popularno-naukowej przybliżającej dzieje państwa polskiego oraz wydanie *Biblioteczki Tysiąclecia*. Pokłosiem tych działań miało być także opracowanie przez Instytut Historii PAN wielotomowej *Historii Polski*, jak również przygotowanie *Historii Polski* w językach obcych dla czytelników zagranicznych. W tym punkcie uwagę koncentrowano nie tylko na popularyzacji historii politycznej czy gospodarczej, ale także upowszechnianiu kultury. Zwracano także szczególną uwagę na rolę środków masowego przekazu w upowszechnianiu dorobku kulturalnego, zwłaszcza w obliczu przypadającej w 1961 r. 300. rocznicy ukazania się pierwszego

W obrębie tej kategorii wyszczególniono następujące podkategorie, które będą bezpośrednio korespondowały z Uchwałą Komitetu Przygotowawczego: „tysiąclatki”, popularyzacja historii Polski, obchody 550. rocznicy bitwy pod Grunwaldem, 20-lecie Polski Ludowej, 600-lecie Uniwersytetu Jagiellońskiego, wybitni Polacy i ich wkład w światową kulturę i naukę, 20. rocznica przyłączenia Ziemi Zachodnich do macierzy, uroczystości o charakterze regionalnym.

Wykres 1

Liczba publikacji w dodatku „Słowo na Warmii i Mazurach” z podziałem na kategorie

Źródło: opracowanie własne

polskiego pisma periodycznego – „Merkuriusza Polskiego Ordynaryjnego”; 3. szczególnie upamiętnienie rocznic następujących wydarzeń: „1000-lecie wstąpienia Polski na widowień dziejową”, 600-lecie Uniwersytetu Jagiellońskiego, rocznice związane z walką narodowowyzwoleńczą narodu polskiego oraz 20-lecie Polski Ludowej. Ekspozowano również polską przeszłość Ziemi Odzyskanych i ich rolę w kształtowaniu się państwowości polskiej; 4. popularyzacja wyników badań w zakresie archeologii zwłaszcza w odniesieniu do ery wczesnopiastowskiej i okresu bezpośrednio poprzedzającego powstanie państwa polskiego; 5. organizacja uroczystości 550. rocznicy bitwy pod Grunwaldem, podczas której odsłonięty zostanie pomnik upamiętniający zwycięstwo Jagielly nad Zakonem Krzyżackim; 6. prezentacja wkładu Polski do kultury i nauki światowej. Obchody Tysiąclecia zainauguruje rok Chopinowski (1960 r.). Odwoływano się także do działalności naukowej Mikołaja Kopernika. Planowano wydanie jego dzieła, jak również odbudowę obiektów związanych z działalnością Kopernika we Fromborku; 7. przybliżanie społeczeństwu tradycji współpracy polskich patriotów i rosyjskich rewolucjonistów w oparciu o współpracę Instytutu Historii PAN i Instytutu Słowianoznawstwa Akademii Nauk ZSRR. Ukazanie wkładu narodu polskiego w walki wyzwolenicze narodu amerykańskiego, francuskiego, Wiosnę Ludów, Komunę Paryską, Wielką Socjalistyczną Rewolucję Październikową; 8. organizacja uroczystości związanych z 20. rocznicą Polski Ludowej (1964 r.); 9. obchody 20. rocznicy wyzwolenia i przyłączenia do macierzy Ziemi Zachodnich z jednoczesnym promowaniem nierozzerwalności tych obszarów z Polską; 10. organizacji uroczystości o charakterze regionalnym i lokalnym; 11. organizacja sesji naukowej przez Polską Akademię Nauk podsumowującej stan badań nad problematyką Tysiąclecia (1966 r.), www.rcin.org.pl (dostęp: 1.10.2016).

Tysiąclatki

Pierwsza publikacja dotycząca budowy tysiąca szkół na Tysiąclecie Państwa Polskiego ukazała się w 1959 roku. W tekście tym przedrukowano odezwę Wojewódzkiego Komitetu Koordynacyjnego Społecznego Funduszu Budowy Szkół, kierowaną do mieszkańców województwa olsztyńskiego. Warto w tym miejscu zacytować fragment tego dokumentu: „[...] Spośród prawie 300 szkół, które w tym okresie musimy wybudować, społeczeństwo własnym wysiłkiem powinno wybudować przynajmniej 50. Już w tym roku rozpoczyna się budowa szkół – pomników w Siębarku, Ornecie, Dobrym Mieście, Piszcu i Olsztynie [...]”⁶. Natomiast Leon Wernic skoncentrował się na omówieniu trudności z jakimi borykało się polskie szkolnictwo na Warmii i Mazurach zarówno w okresie zaborów, jak i podczas II wojny światowej. Autor podkreślał, że w tych trudnych czasach polska szkoła była prawdziwą „fortecą” stawiającą czoła germanizacji. Jednocześnie publicysta odnosił się do trudnych warunków lokalowych polskiej oświaty w województwie olsztyńskim, przypominając, że szkoły pruskie podczas zaborów dysponowały okazałymi gmachami, które mogły imponować miejscowej ludności. Dlatego też autor analizowanego tu artykułu apelował do mieszkańców regionu, aby podjęli wszelkie starania zmierzające do realizacji tego przedsięwzięcia. Wernic odwoływał się jednocześnie do sukcesów na płaszczyźnie gospodarczej i handlowej, tłumacząc, że tym bardziej społeczeństwo powinno podejmować starania zmierzające ku poprawieniu warunków dla instytucji edukacyjnych i kulturalnych⁷. Problem „tysiąclatek” Leon Wernic podjął także w artykule zatytułowanym *Pierwszy dzwonek szkolny*, w którym ponownie apelował do mieszkańców krainy tysiąca jezior o włączenie się w trud rozwoju szkolnictwa, które pomoże wykształcić nowe pokolenie Polaków. Publicysta zwracał uwagę nie tylko na zadania edukacyjne szkoły, ale także wychowawcze, zwłaszcza w obliczu istniejących problemów wśród młodzieży, np. chuligaństwa i zbyt wygórowanych roszczeń względem pracodawców. Odnosił się także do skuteczności systemu edukacji, który jego zdaniem nie był doskonały, ponieważ kładł nacisk na upowszechnienie 7-klasowej szkoły podstawowej, natomiast pomijał kwestię liczby jej absolwentów⁸.

Ostatnie dwie publikacje, odnoszące się do analizowanego tu zagadnienia, miały charakter informacyjny. W pierwszym artykule zawiadamiano, że grono pedagogiczne w Działdowie wysunęło projekt, aby w ramach Obchodów Tysiąclecia wybudować dom nauczyciela. Projekt ten realizowano z wpłat działdowskich nauczycieli oraz przy wsparciu PPRN w Działdowie⁹. Natomiast w tekście *Szkoły Tysiąclecia* ogłaszano powstanie w województwie olsztyńskim powiatowych, miejskich i gromadzkich Komitetów Społecznego Funduszu Budowy Szkół¹⁰.

⁶ Wojewódzki Komitet Koordynacyjny Społecznego Funduszu Budowy Szkół, *Do społeczeństwa woj. olsztyńskiego*, „Słowo na Warmii i Mazurach” 1959, nr 6, s. 2.

⁷ L. Wernic, *Tysiąc szkół*, „Słowo na Warmii i Mazurach” 1959, nr 7, s. 1.

⁸ Idem, *Pierwszy dzwonek szkolny*, „Słowo na Warmii i Mazurach” 1959, nr 33, s. 1.

⁹ J. Bartnicki, *Millenium–Millenium*, „Słowo na Warmii i Mazurach” 1959, nr 18, s. 5.

¹⁰ KOP, *Szkoły Tysiąclecia*, „Słowo na Warmii i Mazurach” 1959, nr 18, s. 5.

Popularyzacja historii Polski

W odniesieniu do tej kategorii należy zaznaczyć, że publikacje traktujące o dziejach Państwa Polskiego pojawiały się wcześniej, niezależnie od ogłoszenia decyzji o uroczystych Obchodach Tysiąclecia. Analizując „Słowo na Warmii i Mazurach”, należy jednoznacznie stwierdzić, że zdecydowana większość publikacji odnosiła się do wydarzeń historycznych, marginalnie natomiast omawiano bieżące wydarzenia. W związku z powyższym, analizie poddano tylko te publikacje, które redakcja zamieszczała pod hasłem Tysiąclecia. W 1966 roku zainaugurowano cykl artykułów zatytułowanych *Na ziemiach Mieszka I i Bolesława Chrobrego*. Seria ta obejmowała 5 publikacji i odnosiła się do okresu wczesnopiastowskiego. Pierwszą poświęcono zarówno faktom historycznym, jak i legendom dotyczącym Kruszwicy¹¹. Warto zaznaczyć, że teksty ukazujące się w tej serii często dzielono na części i publikowano w dwóch numerach. Leon Wernic w kolejnym artykule poświęconym temu miastu przedstawił nie tylko jego dzieje, ale odniósł się także do czasów współczesnych. Publicysta ubolewał, że miejscowość tak znacząca dla historii Polski nie posiada domu kultury, kina czy hotelu. W omawianym tu artykule akcentowano ofiarność mieszkańców, którzy pomogli rozbudować szkołę podstawową, jak również przyczynili się do budowy stadionu i sali gimnastycznej¹². Kolejnym miastem, które zaprezentowano w ramach omawianego cyklu było Trzemeszno. Autor artykułu pokrótce przedstawił najważniejsze wydarzenia z dziejów miasta, rozpoczynając swą opowieść od X wieku, kiedy to przez pewien czas w grodzie tym spoczywały zwłoki św. Wojciecha. Współcześnie natomiast Wernic postulował zwiększenie roli Trzemeszna w województwie bydgoskim, nie tylko pod względem gospodarczym, ale i kulturalnym¹³. W ramach cyklu *Na ziemiach Mieszka I i Bolesława Chrobrego* przybliżono także informacje dotyczące pierwszej stolicy Polski – Gniezna. Uzupełnieniem publikacji była nie tylko fotografia przedstawiająca katedrę gnieźnieńską, ale również infografika zawierająca kalendarium najważniejszych wydarzeń z dziejów grodu. Tekst ten niestety nie wyczerpuje zagadnień związanych z historią Gniezna i jego zabytków, ponieważ autor, kończąc rozważania na 1000 roku, przeniósł od razu czytelnika do okresu hitlerowskiej okupacji¹⁴. Natomiast w artykule *Ogniwo zwycięstwa* Leon Dwernicki przypomniał fakty związane z bitwą pod Cedynią, którą stoczyła drużyna Mieszka I z margrabią Hodonem w 972 roku. Autor publikacji podkreślał znaczenie tej bitwy, określając ją jako „pierwsze ogniwo w łańcuchu zbrojnych starć polsko-niemieckich”¹⁵.

W 1966 roku opublikowano także dwa teksty popularyzujące dzieje państwa polskiego, które sygnowane były hasłem *Z kart Tysiąclecia*. Przybliżano m.in. za-

---

¹¹ L. Wernic, *Mare Polonorum pamięta piastowską Kruszwicę*, „Słowo na Warmii i Mazurach” 1966, nr 9, s. 1.

¹² Idem, *Miasto z X i XX wieku*, „Słowo na Warmii i Mazurach” 1966, nr 10, s. 1.

¹³ Idem, *Historia i dzień dzisiejszy Trzemeszna*, „Słowo na Warmii i Mazurach” 1966, nr 11, s. 1, 3.

¹⁴ Idem, *Pierwsza stolica Polski*, „Słowo na Warmii i Mazurach” 1966, nr 12, s. 1.

¹⁵ L. Dwernicki, *Ogniwo zwycięstwa*, „Słowo na Warmii i Mazurach” 1966, nr 26, s. 1.

gadnienia związane z chrystianizacją ziemi lubawskiej¹⁶ czy też oblężeniem tego miasta przez wojsko Władysława Jagiełły w 1410 roku¹⁷.

Obchody 550. rocznicy bitwy pod Grunwaldem

Analiza materiału źródłowego pozwala jednoznacznie stwierdzić, że rocznica bitwy pod Grunwaldem odnotowywana była w „Słowie na Warmii i Mazurach” co roku, niezależnie od Obchodów Tysiąclecia. Natomiast w 1960 roku w sposób szczególnie publiczności odnosili się do tego zagadnienia, ponieważ jak, już wcześniej wspomniano, okrążyła, 550. rocznica zwycięstwa nad Zakonem Krzyżackim wpisana została do centralnych obchodów Tysiąclecia. Wydarzeniu temu, w analizowanym okresie, poświęcono dużo uwagi. Tylko w 1960 roku opublikowano 34 teksty, które w całości odnosiły się do zwycięstwa Jagiełły pod Grunwaldem. W zdecydowanej większości wypowiedzi dziennikarskie miały charakter czysto informacyjny, których celem było zapoznanie czytelnika z faktami związanymi z bitwą grunwaldzką¹⁸ czy też donosiły o najnowszych odkryciach archeologicznych, które wzbogacały dotychczasowy stan wiedzy¹⁹. Publicyści podkreślali rangę tego wydarzenia zarówno w chwili obchodów, jak i wcześniej, kiedy Polska była pod zaborami. Przypominali wydarzenia związane z 500. rocznicą bitwy, którą obchodzili mieszkańcy nawet najmniejszych wiosek w Małopolsce²⁰. Jednocześnie podkreślano, że centralne obchody 500. rocznicy odbyły się w Krakowie w 1910 roku, podczas których osłonięto pomnik Władysława Jagiełły ofiarowany przez Ignacego J. Paderewskiego²¹. Publicyści na bieżąco informowali o wydarzeniach, które towarzyszyły uroczystym obchodom tej rocznicy: Wystawa Grunwaldzka, zorganizowana w Wyższej Szkole Rolniczej w Olsztynie przez Komitet Grunwaldzki i Bibliotekę Główną²², wystawa w Muzeum Morskim w Olsztynie, poświęcona twórczości artystycznej związanej z bitwą, zorganizowana przez Muzeum Narodowe w Warszawie i Muzeum Olsztyńskie²³. Z okazji rocznicy bitwy pod Grunwaldem odbył się zlot młodzieży²⁴ nie tylko z Polski, ale również z ZSRR, NRD i Czechosłowacji²⁵. W „Słowie na Warmii i Mazurach” opisywano wygląd obozowiska dla młodzieży oraz przybliżano program zlotu. Obok uroczystości tematycznych zapowiadano szereg spotkań, np. młodzieży pracującej miast i wsi z młodzieżą studiującą czy członków brygad pracy socjali-

¹⁶ T. Ruczyński, *Chryścianizacja ziemi lubawskiej*, „Słowo na Warmii i Mazurach” 1966, nr 30, s. 3.

¹⁷ T. Ruczyński, *Gdy Władysław Jagiełło szturmował Lubawę*, „Słowo na Warmii i Mazurach” 1966, nr 33, s. 2.

¹⁸ L. Dwernicki, *Tędy maszerowali rycerze Jagiełły*, „Słowo na Warmii i Mazurach” 1960, nr 27, s. 8.

¹⁹ J. Ester, *Śladami grunwaldzkiej bitwy*, „Słowo na Warmii i Mazurach” 1960, nr 8, s. 4.

²⁰ T. Ruczyński, *Zbliża się dzień Wielkiej Roczniczy*, „Słowo na Warmii i Mazurach” 1960, nr 21, s. 3.

²¹ J. Kobyłański, *Jak obchodził Kraków 500 – rocznicę Grunwaldu*, „Słowo na Warmii i Mazurach” 1960, nr 28, s. 3.

²² T. Oracki, *Wystawa Grunwaldzka*, „Słowo na Warmii i Mazurach” 1960, nr 22, s. 1.

²³ kop., *„Grunwald w sztuce”*, „Słowo na Warmii i Mazurach” 1960, nr 28, s. 8.

²⁴ (R), *Młodzież i Grunwald*, „Słowo na Warmii i Mazurach” 1960, nr 24, s. 4.

²⁵ Z. Mor, *Zlot Grunwaldzki*, „Słowo na Warmii i Mazurach” 1960, nr 26, s. 4.

stycznej z przedstawicielami kierownictwa partii²⁶. 28. numer dodatku „Słowo na Warmii i Mazurach” w całości dedykowano uroczystościom grunwaldzkim, łącznie 20 tekstów dziennikarskich. Gros artykułów, tak jak i w poprzednich numerach, poświęcono omówieniu przebiegu tej największej bitwy średniowiecza²⁷. Przybliżano także trasę przemarszu wojsk Jagiełły przez terytorium Warmii i Mazur²⁸, opisywano przygotowania strony polskiej i litewskiej do decydującego starcia z Krzyżakami²⁹. Wyjaśniano także genezę wojny polsko-krzyżackiej, akcentując ekspansywną politykę zakonu, który pod hasłem chrystianizacji napadał na ościennne państwa, które podbijał i grabił³⁰. W tym okolicznościowym numerze publikowano nie tylko teksty dziennikarskie, ale również fotografie i ryciny przedstawiające rycerzy polskich i krzyżackich. Ponadto, zamieszczano wiersze okolicznościowe sławiące zwycięstwo Jagiełły: *Kurzętnik*³¹, *Krzyże Grunwaldu*³². Oczywiście pojawiały się także publikacje mające charakter propagandowy. Przede wszystkim rocznica grunwaldzka stawała się przyczynkiem do podejmowania tematów związanych z zaborami i polityką germanizacyjną realizowaną na terytorium Warmii i Mazur. Publicyści podkreślali niezłomność chłopów warmińskich i mazurskich, którzy walczyli o polską mowę i polską szkołę, nie zwracając uwagi na represje ze strony zaborcy. Zdaniem Leona Wernica wzniesiony na polu grunwaldzkim 300-metrowej wysokości pomnik zwycięstwa wolności symbolizuje nie tylko zwycięstwo Jagiełły, ale również triumf ludności tych ziem, która nie tylko zdobyła te terytoria, ale także je utrzymała³³. Pomnik zwycięstwa zestawiano z głazem Mistrza Ulricha von Jungingena, który ufundowały władze pruskie w 1901 roku, na którym wykuto napis: „W walce o niemieckie istnienie i niemieckie prawo zmarł tutaj Wielki Mistrz Ulrich von Jungingen dnia 15 lipca 1410 r. śmiercią bohatera”³⁴.

Język propagandy towarzyszył także publikacjom zdającym sprawozdanie z oficjalnych uroczystości na polach grunwaldzkich, które odbyły się 17 lipca 1960 roku. Leon Wernic w następujący sposób relacjonował to wydarzenie: „[...] Uroczystość miała charakter wybitnie pokojowy, pozbawiony szowinizmu. Mimo woli narzucało się porównanie, jakże wielka istnieje różnica w wyrażaniu czci dla obrońców naszych ziem z buńczuczными, krzykliwymi i pełnymi teutońskiej furii i teatralnych gestów mowami podczas „uroczystości”, w czasie których kanclerz Adenauer przywdziewa płaszcz krzyżacki, stanowiący dla narodów słowiańskich symbol zbrodni, rabunku

²⁶ Na Złot, „Słowo na Warmii i Mazurach” 1960, nr 27, s. 4.

²⁷ St. Rajpert, *Małe poprawki do wielkiej bitwy*, „Słowo na Warmii i Mazurach” 1960, nr 28, s. 4; M. Lengowski, „Krzyżacy”, „Słowo na Warmii i Mazurach” 1960, nr 28, s. 3.

²⁸ T. R., *Władysław Jagiełło pod Kurzętnikiem*, „Słowo na Warmii i Mazurach” 1960, nr 28, s. 2; J. Chłosta, *Tu obozował Jagiełło*, „Słowo na Warmii i Mazurach” 1960, nr 28, s. 7; (J. C.), *Zniknęły jeziora*, „Słowo na Warmii i Mazurach” 1960, nr 28, s. 3; T. R., *Władysław Jagiełło pod Kurzętnikiem*, „Słowo na Warmii i Mazurach” 1960, nr 28, s. 2.

²⁹ (Bor), *Król Jagiełło w Puszczy Białowieskiej*, „Słowo na Warmii i Mazurach” 1960, nr 28, s. 8.

³⁰ J. Rogowski, *Podboje krzyżackie*, „Słowo na Warmii i Mazurach” 1960, nr 28, s. 2.

³¹ T. Ruczyński, *Kurzętnik*, „Słowo na Warmii i Mazurach” 1960, nr 28, s. 2.

³² W. Nanowski, *Krzyże Grunwaldu*, „Słowo na Warmii i Mazurach” 1960, nr 28, s. 3.

³³ L. Wernic, *Pomnik Zwycięstwa Wolności*, „Słowo na Warmii i Mazurach” 1960, nr 28, s. 1.

³⁴ (ester), *O głazie Jungingena*, „Słowo na Warmii i Mazurach” 1960, nr 28, s. 7.

i uścisku [...]”³⁵. Uroczystości te stanowiły również pretekst do poruszania kwestii polskiej granicy zachodniej na Odrze i Nysie Łużyckiej. Podkreślano, że społeczeństwo Niemiec Zachodnich nie akceptuje powrotu do Polski ziem piastowskich³⁶.

20-lecie Polski Ludowej

Dwudziesto-leciu Polski Ludowej poświęcono 23 artykuły. Większość publikacji przypada na 1964 rok, natomiast jeszcze rok później dziennikarze odnosili się do tej rocznicy.

Andrzej Borowik, którego tekst inauguruje tę problematykę w „Słowie na Warmii i Mazurach” za największe osiągnięcie 20-lecia uznał hasło „Polska krajem ludzi kształcących się”. Jego zdaniem, nacisk na edukację i wychowanie młodego pokolenia zasadniczo zmieni stosunek społeczeństwa do pracy, jak i do drugiego człowieka. W opinii publicysty nawet „najmądrzejsze plany”, drogi sprzęt czy wynalazki nie wpłyną zasadniczo na sukces gospodarczy ojczyzny, jeżeli Polska nie będzie miała wykształconych obywateli³⁷. W innym artykule Borowik, jako największy sukces ostatnich 20 lat, wymienił wzrost liczby osób, które pogłębiają wiedzę na wyższych uczelniach, kursach, a także w procesie samokształcenia. Pozytywnie wypowiadał się także o nabyciu umiejętności planowania i to we wszystkich dziedzinach życia³⁸. Borowik podejmując temat edukacji postulował jednocześnie rozwój szkół stosujących eksperymentalne metody edukacyjne i wychowawcze. Podkreślał jednocześnie, że w roku szkolnym 1964/1965 w całym kraju zostaną wyłonione placówki wiodące, które będą mogły stosować nowoczesne sposoby kształcenia³⁹. W analizowanym dodatku koncentrowano się także na osiągnięciach technologicznych i kulturalnych, które stały się udziałem wsi. Do głównych osiągnięć zaliczano elektryfikację i dostępność nawozów sztucznych⁴⁰.

W odniesieniu do obchodów 20-lecia Polski Ludowej pojawiały się także publikacje o charakterze ideologicznym. Leon Wernic podkreślał, że wraz z momentem ogłoszenia Manifestu PKWN, 22 lipca 1944 roku, Polska wkroczyła na drogę rozwoju w sferze gospodarki, rolnictwa, techniki, oświaty i nowoczesnego budownictwa, który przekształcił państwo polskie z kraju rolniczego w kraj przemysłowo-rolniczy. Równoległe z tymi przeobrażeniami nastąpił rozwój społeczeństwa socjalistycznego. Zdaniem publicysty pozytywne zmiany stały się także udziałem województwa olsztyńskiego. Przede wszystkim nastąpiło scalenie polityczne, gospodarcze i kulturowe regionu z resztą kraju. Osiągnięcia 20-lecia Wernic podsumował następującymi słowami: „[...] Wkraczamy w drugie 20-lecie Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej. Dużo trudu mamy już za sobą. Odbudowaliśmy

³⁵ L. Wernic, *Wstęga biało-czerwona*, „Słowo na Warmii i Mazurach” 1960, nr 29, s. 1.

³⁶ St. Rajpert, *Treść Grunwaldzkiego Złotu*, „Słowo na Warmii i Mazurach” 1960, nr 29, s. 3.

³⁷ A. Borowik, *Do roboty*, „Słowo na Warmii i Mazurach” 1964, nr 4, s. 1.

³⁸ Idem, *Na przedwiośniu*, „Słowo na Warmii i Mazurach” 1964, nr 9, s. 1.

³⁹ Idem, *Rocznicowe rozmyślenia*, „Słowo na Warmii i Mazurach” 1964, nr 32, s. 1.

⁴⁰ W. K., *Osiągnięcia dwudziestolecia*, „Słowo na Warmii i Mazurach” 1964, nr 4, s. 3.

nasz wspólny dom – nasz kraj, ochroniliśmy go od wroga, wzmocniliśmy jego zasoby i stworzyliśmy taki warunki, że nie stoi on na pustkowiu, ale u wszystkich jego granic znajdują się wypróbowani przyjaciele – sąsiedzi, gwarantujący jego trwanie i całość. Są nimi kraje socjalistyczne”⁴¹. Zwracano uwagę na wzrost świadomości obywatelskiej mieszkańców regionu⁴².

600-lecie Uniwersytetu Jagiellońskiego

Wydarzenia związane z uczczeniem rocznicy powstania najstarszej uczelni w Polsce spotkały się z umiarkowanym zainteresowaniem publicystów „Słowa na Warmii i Mazurach”. Uroczystości tej poświęcono zaledwie cztery publikacje. Dziennikarze z uznaniem wypowiedzieli się na temat dzieła Kazimierza Wielkiego, informując jednocześnie, że 9–13 maja 1964 roku wszystkie instytucje edukacyjne i kulturalne przekazały uczelni wyrazy szacunku i uznania. Przybliżano historię uczelni, wymieniano nazwiska jej najwybitniejszych absolwentów. Odnoszono się również do trudnych lat okupacji, a zwłaszcza wymordowania przez hitlerowców kadry naukowej uniwersytetu⁴³. Teksty dziennikarskie wzbogacano infografiką przedstawiającą kalendarium imprez roku jubileuszowego UJ, jak również drukiem tekstu fundacyjnego Kazimierza Wielkiego.

Wybitni Polacy i ich wkład w światową kulturę i naukę

Analizując tę podkategorię należy zaznaczyć, że w publikacjach „Słowa na Warmii i Mazurach” nie odnotowano informacji, która przybliżałaby twórczość Fryderyka Chopina, pomimo faktu, że decyzją władz centralnych rok 1960 był rokiem chopinowskim. Uwagę skupiono tylko i wyłącznie na osobie Mikołaja Kopernika. Informowano czytelników o przygotowaniach do uczczenia 500. rocznicy urodzin wybitnego astronoma. Koncentrowały się one głównie na pracach konserwatorskich w katedrze we Fromborku. Szczegółowo przedstawiano kalendarium prac remontowych⁴⁴. Publicyści podkreślali, że fundusze przekazane na ten cel przez władze centralne były niewystarczające, dlatego też odnowienie wnętrza świątyni było możliwe tylko dzięki ofiarności parafian⁴⁵. W dodatku zwracano uwagę na jeszcze inny problem, a mianowicie – brak infrastruktury hotelowej i restauracyjnej, który był bardzo dotkliwy, zwłaszcza w obliczu rosnącej liczby turystów odwiedzających Frombork⁴⁶.

⁴¹ L. Wernic, *Nasz odbudowany dom*, „Słowo na Warmii i Mazurach” 1964, nr 29, s. 1.

⁴² (w), *O dalszy gospodarczy i kulturalny rozwój regionu warmińsko-mazurskiego*, „Słowo na Warmii i Mazurach” 1965, nr 14, s. 1.

⁴³ L. Wernic, *600-lecie Uniwersytetu Jagiellońskiego*, „Słowo na Warmii i Mazurach” 1964, nr 18, s. 1.

⁴⁴ J. Bohdański, *Rekonstrukcja wzgórze fromborskiego*, „Słowo na Warmii i Mazurach” 1966, nr 25, s. 1–2.

⁴⁵ (kp), *Uroczystości we Fromborku*, „Słowo na Warmii i Mazurach” 1965, nr 24, s. 1.

⁴⁶ L. Wernic, *Przed wielką uroczystością*, „Słowo na Warmii i Mazurach” 1965, nr 7, s. 3.

20. rocznica przyłączenia Ziemi Zachodnich do macierzy

20. rocznica przyłączenia Ziemi Zachodnich do macierzy spotkała się z dużym zainteresowaniem redakcji „Słowa na Warmii i Mazurach”. Problematykę tę zainaugurowała Maria Zientara-Malewska, publikując cykl artykułów pod wspólnym tytułem *Pierwszy rok na wyzwolonej Warmii i Mazurach*⁴⁷, w którym autorka prezentowała swoje wspomnienia związane z wyzwoleniem krainy tysiąca jezior⁴⁸. Łącznie ukazało się 12 tekstów opatrzonych tym tytułem. Również Emilia Sukertowa-Biedrawina ogłosiła na łamach dodatku 2 teksty opatrzonych wspólnym tytułem – Powrót, w których dzieliła się z czytelnikami wspomnieniami z jej powrotu z Warszawy na Warmię i Mazury⁴⁹. Gros artykułów poświęcono omówieniu wyzwolania miast województwa olsztyńskiego, z jednoczesnym akcentowaniem zasług wojsk radzieckich⁵⁰. Pojawiały się także publikacje, które poświęcono wydarzeniom mających na celu uświetnienie obchodów powrotu Ziemi Zachodnich do Polski. Redakcja dodatku podkreślała, że Ziemia Zachodnie powróciły do Polski po setkach lat brutalnej polityki germanizacyjnej. Na poparcie wyżej wymienionej tezy Leon Wernic przedstawił informację na temat czasu funkcjonowania Ziemi Zachodnich pod panowaniem niemieckim. „[...] Pomorze Zachodnie zostało zagarnięte przez państwo niemieckie dopiero w połowie XVII wieku. Warmia – pod koniec XVIII wieku. Ziemia szczecińska znajdowała się od 240 lat, a Warmia przez 170 lat była pod panowaniem niemieckim [...]”⁵¹.

Obchody o charakterze regionalnym

W obchodach Tysiąclecia Państwa Polskiego na Warmii i Mazurach brały udział instytucje kulturalne i oświatowe. Znaczny wkład w uświetnienie tych uroczystości miało „Słowo na Warmii i Mazurach”. Przede wszystkim organizowano szereg konkursów adresowanych do czytelników. Pierwszy ogłoszono w 1959 roku, pod hasłem *Co chciałbym zmienić w latach obchodów Tysiąclecia istnienia Państwa Polskiego zmienić na lepsze w mojej wsi*⁵². Głównym założeniem konkursu było omówienie

⁴⁷ Pierwszy artykuł ukazał się w numerze 4 dodatku, natomiast ostatni w numerze 17.

⁴⁸ M. Zientara-Malewska, *Pierwszy rok na wyzwolonej Warmii i Mazurach*, „Słowo na Warmii i Mazurach” 1965, nr 4, s. 1.

⁴⁹ E. Sukertowa-Biedrawina, „Słowo na Warmii i Mazurach” 1965, nr 5, s. 1; E. Sukertowa-Biedrawina, „Słowo na Warmii i Mazurach” 1965, nr 6, s. 2.

⁵⁰ T. Stępowski, *Ostróda odrodzona*, „Słowo na Warmii i Mazurach” 1965, nr 5, s. 1.

⁵¹ L. Wernic, *Piastowska ojcowizna*, „Słowo na Warmii i Mazurach” 1965, nr 18, s. 1.

⁵² W ramach tego konkursu uczestnicy musieli odpowiedzieć na postawione przez redakcję pytania. W przypadku tematu pierwszego pytania brzmiały następująco: „1. Co uważam za największe osiągnięcie w mojej wsi w ciągu minionego 15-lecia i co mi się w mojej wiosce najbardziej podoba? 2. Co najbardziej mnie razi w mojej wiosce i w jaki sposób można to usunąć?” Drugi temat koncentrował się na życiu kulturalnym i społecznym: „Jakie jest życie kulturalno-społeczne mojej wsi i gdzie ono się koncentruje: w świetlicy, Domu Ludowym, Wiejskim Domu Kultury, budynku gromadzkim (GRN), gospodzie, domu prywatnym czy szkole?”, *Konkurs*, „Słowo na Warmii i Mazurach” 1959, nr 41, s. 1, *Konkurs*, „Słowo na Warmii i Mazurach” 1959, nr 44, s. 1. W numerze

pozytywnych i negatywnych aspektów życia na wsi, z uwzględnieniem dziedzin takich, jak: oświata, kultura, wychowanie, funkcjonowanie domów kultury i kin, zespołów artystycznych i nowych metod uprawy roli. W opinii redakcji informacje te mogły posłużyć władzom powiatowym i wojewódzkim czy też innym instytucjom, które zajmowały się sprawami ludności miejskiej. Konkurs ten, skłonił również publicystów dodatku do omówienia najważniejszych problemów wsi. Najczęściej wymienianymi kwestiami był niski poziom kulturalny czy też brak społeczników, którzy potrafiliby zaktywizować zwłaszcza młodzież wiejską⁵³. Wybrane prace publikowano na łamach dodatku⁵⁴. Rozstrzygnięcie konkursu ogłoszono w numerze 31, datowanym 6–7 lipca 1960 roku⁵⁵. Konkurs pt. „20 lat” ogłoszono w 1964 roku z okazji 20-lecia Polski Ludowej. Jego celem było promowanie akcji prospołecznych i zachęcanie społeczeństwa woj. olsztyńskiego do podejmowania działań na rzecz społeczności lokalnej⁵⁶. Kolejną inicjatywą redakcji „Słowa”, wpisującą się w wymienione wydarzenie, był cykl: *Reportaże XX-lecia*. Ostatnią inicjatywą „Słowa na Warmii i Mazurach”, podsumowującą obchody Tysiąclecia, był, ogłoszony 15 stycznia 1966 roku, konkurs – *Dzień, którego nie zapomnę*. Redakcja w następujący sposób wyjaśniała założenia tej inicjatywy: „[...] każdy z nas przechowuje w pamięci taki dzień. Wielkiej Przygody, Dzień Głębokiego Przeżycia, Dzień Dobrze Spełnionego Obowiązku. Kiedy otarłszy pot z czoła (a może łzy, a może krew...) poczuł się na chwilę zwycięzcą, ujrzał przed sobą prostą drogę do lepszego jutra Warmii i Mazur, Polski, Ludzkości. Każdy przeżywa taki dzień, stary i młody... [...]”⁵⁷. Wyniki konkursu opublikowano w 45 numerze dodatku. Łącznie ukazało się 30 wspomnień.

Uroczystości kościelne

W odniesieniu do kościelnych uroczystości upamiętniających Millenium Chrztu Polski, które zostały zapoczątkowane przez program Wielkiej Nowenny, ogłoszony przez prymasa Wyszyńskiego 3 maja 1957 roku na Jasnej Górze⁵⁸, odnotowano tylko dwa artykuły. W pierwszym, datowanym na 1965 rok, informowano jedynie, że w Polsce obchodzono 1000-lecie Państwa Polskiego i chrystianizacji, dodając jednocześnie,

---

12 z 1960 r. opublikowano kolejne pytania konkursowe: „Jak układa się w mojej wsi współzycie poszczególnych grup ludności miejskiej i napływowej z różnych regionów kraju i repatrianckiej, *Konkurs*, „Słowo na Warmii i Mazurach” 1960, nr 12, s. 1.

⁵³ L. Wernic, *Spostrzeżenia i wnioski*, „Słowo na Warmii i Mazurach” 1960, nr 8, s. 1.

⁵⁴ Kłobuk, *Jaka jest rola nauczyciela w mojej wsi*, „Słowo na Warmii i Mazurach” 1960, nr 8, s. 3; St. Szary, *Pracujemy wspólnie*, „Słowo na Warmii i Mazurach” 1960, nr 20, s.7; J. Kudrawiec, *Spod słomianej strzechy*, „Słowo na Warmii i Mazurach” 1960, nr 22, s. 3;

⁵⁵ *Rozstrzygnięcie konkursu*, „Słowo na Warmii i Mazurach” 1960, nr 31, s. 1.

⁵⁶ W ramach konkursu ukazały się następujące artykuły: Łędzwłom, *Inicjatywa „cuda” tworząca*, „Słowo na Warmii i Mazurach” 1964, nr 15, s. 3; W. Knosła, *Pierwsze trudne lata*, „Słowo na Warmii i Mazurach” 1964, nr 8, s. 5; Z. Kornowski, *Jak odbudowano gimnazjum w Lubawie*, „Słowo na Warmii i Mazurach” 1964, nr 35, s. 3.

⁵⁷ T. Stępowski, *Konkurs*, „Słowo na Warmii i Mazurach” 1965, nr 3, s. 1.

⁵⁸ www.dziedzictwo.ekai.pl (dostęp: 20.10.2016).

że odbywały się zarówno uroczystości państwowe, jak i kościelne⁵⁹. Szerszą relację zamieszczono w lipcu 1966 roku i dotyczyła ona uroczystego nabożeństwa celebrowanego przez abpa Karola Wojtyłę w katedrze fromborskiej 19 maja 1966 roku. Nie odniesiono się do treści homilii wygłoszonej przez kard. Wyszyńskiego, ograniczając przekaz do opisu odświętnie przystrojonego frontu świątyni i tłumów wiernych i księży, którzy zgromadzili się na mszy. Wyjaśniano również, że o wyborze tego miasta zdecydowano przez wzgląd na dokonania Mikołaja Kopernika, ale również w ten sposób duchowieństwo podkreśliło znaczenie Fromborka w historii diecezji warmińskiej⁶⁰.

Podsumowanie

Analiza materiału źródłowego pozwala uwiarygodnić postawione we wstępie hipotezy badawcze. W „Słowie na Warmii i Mazurach” przeważały publikacje odnoszące się do uroczystości centralnych. Warto jednak wspomnieć, że jednoznaczna klasyfikacja na uroczystości centralne i uroczystości wojewódzkie była w tym przypadku trudna. Władze w Warszawie przygotowując obchody Tysiąclecia skoncentrowały uwagę zwłaszcza na Ziemiach Odzyskanych, przez co wydarzenia z pozoru lokalne obchodzone były w całym kraju (np. rocznica bitwy pod Grunwaldem, przyłączenie Ziem Zachodnich do macierzy, renowacja katedry we Fromborku). Potwierdzono również hipotezę, zakładającą minimalne zainteresowanie uroczystościami kościelnymi, chociaż przewidywano, że liczba publikacji będzie większa. Oczywiście w dodatku zamieszczano artykuły o treści religijnej, ale odnosiły się one głównie do wydarzeń w perspektywie historycznej.

Podsumowując należy podkreślić, że „Słowo na Warmii i Mazurach” sumiennie realizowało wytyczne Komitetu Przygotowawczego zarówno w zakresie polityki informacyjnej, jak i propagandowej. W przypadku popularyzacji wiedzy historycznej nie zauważono zasadniczej różnicy wraz z ogłoszeniem programu obchodów Tysiąclecia. Problematyka historyczna była kluczowa z punktu widzenia redakcji. Niezależnie od opisywanych tu uroczystości redakcja kładła ogromny nacisk na przywoływanie świetności Polski za dynastii Piastów i Jagiellonów. Publikacje odwołujące się do początków polskiej państwowości miały bronić tezy o polskości Ziem Odzyskanych. Warto zauważyć jeszcze jedną prawidłowość w prezentowaniu historii państwa polskiego – zestawianie tematów dotyczących okresu wczesnopiastowskiego i II wojny światowej. Ponadto, tematy historyczne bardzo często były pretekstem do odniesień do bieżących relacji pomiędzy Polską a Niemcami Zachodnimi. Działania propagandowe ujawniały się również w podsumowywaniu 20 lat Polski Ludowej, kiedy to za jedno z głównych osiągnięć wskazywano wychowanie i ukształtowanie socjalistycznego obywatela.

Na zakończenie należy dodać, że w związku z ograniczeniami wydawniczymi nie było możliwe dokładne przeanalizowanie wszystkich aspektów obchodów Tysiąclecia, dlatego też skoncentrowano się na zasygnalizowaniu najważniejszych problemów.

⁵⁹ L. Wernic, *Po 2077 dniach*, „Słowo na Warmii i Mazurach” 1965, nr 22, s. 1.

⁶⁰ E. Trynieszewski, *Te Deum diecezji warmińskiej*, „Słowo na Warmii i Mazurach” 1966, nr 27, s. 1.

BIBLIOGRAFIA

Wydawnictwa książkowe:

Łukaszewicz B. 2006. *Prasa Olsztyńska drugiej połowy XX stulecia*, w: *Olsztyn 1945–2005: kultura i nauka*, red. Achremczyk S., Ogrodziński W., Olsztyn, s. 552.

Strony internetowe:

www.dziedzictwo.ekai.pl (dostęp: 20.10.2016).

www.leksykonkultury.ceik.eu (dostęp: 20.10.2016).

www.rcin.org.pl (dostęp: 1.10.2016).

Akty prawne:

Uchwała Sejmu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej z dnia 25 lutego 1958 r. w sprawie obchodów Tysiąclecia Państwa Polskiego, „Monitor Polski” 1958, nr 16, poz. 98.

Czasopisma:

Bartnicki J. 1959. *Millenium–Millenium*, „Słowo na Warmii i Mazurach”, nr 18.

Bohdański J. 1966. *Rekonstrukcja wzgórza fromborskiego*, „Słowo na Warmii i Mazurach”, nr 25.

(Bor). 1960. *Król Jagiełło w Puszczy Białowieskiej*, „Słowo na Warmii i Mazurach”, nr 28.

Borowik A. 1964. *Do roboty*, „Słowo na Warmii i Mazurach”, nr 4.

Borowik A. 1960. *Gdy mgła opada*, „Słowo na Warmii i Mazurach”, nr 45.

Borowik A. 1964. *Na przedwiośniu*, „Słowo na Warmii i Mazurach”, nr 9.

Borowik A. 1964. *Rocznikowe rozmyślenia*, „Słowo na Warmii i Mazurach”, nr 32.

Chłosta J. 1960. *Tu obozował Jagiełło*, „Słowo na Warmii i Mazurach”, nr 28.

Dwernicki L. 1960. *Nasze codzienne obowiązki*, „Słowo na Warmii i Mazurach”, nr 37.

Dwernicki L. 1966. *Ogniwo zwycięstwa*, „Słowo na Warmii i Mazurach”, nr 26.

Dwernicki L. 1960. *Tędy maszerowali rycerze Jagiełły*, „Słowo na Warmii i Mazurach”, nr 27.

Dwernicki L. 1964. *Zwycięska tama*, „Słowo na Warmii i Mazurach”, nr 28.

(ester). 1960. *O głazie Jungingena*, „Słowo na Warmii i Mazurach”, nr 28.

Ester J. 1960. *Śladami grunwaldzkiej bitwy*, „Słowo na Warmii i Mazurach”, nr 8.

(J. C.). 1960. *Zniknęły jeziora*, „Słowo na Warmii i Mazurach”, nr 28.

Kłobuk. 1960. *Jaka jest rola nauczyciela w mojej wsi*, „Słowo na Warmii i Mazurach”, nr 8.

Knosała W. 1964. *Pierwsze trudne lata*, „Słowo na Warmii i Mazurach”, nr 8.

Kobyłański J. 1960. *Jak obchodził Kraków 500 – rocznicę Grunwaldu*, „Słowo na Warmii i Mazurach”, nr 28.

Kornowski Z. 1964. *Jak odbudowano gimnazjum w Lubawie*, „Słowo na Warmii i Mazurach”, nr 35.

Konkurs. 1959. „Słowo na Warmii i Mazurach”, nr 41.

Konkurs. 1959. „Słowo na Warmii i Mazurach”, nr 44.

- Konkurs. 1960.** „Słowo na Warmii i Mazurach”, nr 12.
- kop. 1960.** „Grunwald w sztuce”, „Słowo na Warmii i Mazurach”, nr 28.
- KOP. 1959.** *Szkoły Tysiąclecia*, „Słowo na Warmii i Mazurach”, nr 18.
- Kornowski Z. 1964.** *Cel: drukarnia*, „Słowo na Warmii i Mazurach”, nr 32.
- (kp). 1965.** *Uroczystości we Fromborku*, „Słowo na Warmii i Mazurach”, nr 24.
- Kudrawiec. 1960.** *Spod słomianej strzechy*, „Słowo na Warmii i Mazurach”, nr 22.
- Lengowski M. 1960.** „Krzyżacy”, „Słowo na Warmii i Mazurach”, nr 28.
- Lędzwlam. 1964.** *Inicjatywa „cuda” tworząca*, „Słowo na Warmii i Mazurach”, nr 15.
- MOR Z. 1960.** *Złot Grunwaldzki*, „Słowo na Warmii i Mazurach”, nr 26.
- Na Złot. 1960.** „Słowo na Warmii i Mazurach”, nr 27.
- Nanowski W. 1960.** *Krzyże Grunwaldu*, „Słowo na Warmii i Mazurach”, nr 28.
- Oracki T. 1960.** *Wystawa Grunwaldzka*, „Słowo na Warmii i Mazurach”, nr 22.
- (R). 1960.** *Młodzież i Grunwald*, „Słowo na Warmii i Mazurach”, nr 24.
- Rajpert St. 1960.** *Małe poprawki do wielkiej bitwy*, „Słowo na Warmii i Mazurach”, nr 28.
- Rajpert St. 1960.** *Treść Grunwaldzkiego Złotu*, „Słowo na Warmii i Mazurach”, nr 29.
- Rogowski J. 1960.** *Podboje krzyżackie*, „Słowo na Warmii i Mazurach”, nr 28.
- Rozstrzygnięcie konkursu. 1960. „Słowo na Warmii i Mazurach”, nr 31.
- Ruczyński T. 1966.** *Chryścianizacja ziemi lubawskiej*, „Słowo na Warmii i Mazurach”, nr 30.
- Ruczyński T. 1966.** *Gdy Władysław Jagiełło szturmował Lubawę*, „Słowo na Warmii i Mazurach”, nr 33.
- Ruczyński T. 1960.** *Kurzętnik*, „Słowo na Warmii i Mazurach”, nr 28.
- Ruczyński T. 1960.** *Zbliża się dzień Wielkiej Roczniczy*, „Słowo na Warmii i Mazurach”, nr 21.
- Stępowski T. 1965.** *Konkurs*, „Słowo na Warmii i Mazurach”, nr 3.
- Stępowski T.** *Ostróża odrodzona*, „Słowo na Warmii i Mazurach”, nr 5.
- Sukertowa-Biedrawina E. 1965.** „Słowo na Warmii i Mazurach”, nr 5.
- Sukertowa-Biedrawina E. 1965.** „Słowo na Warmii i Mazurach”, nr 6.
- Szary St. 1960.** *Pracujemy wspólnie*, „Słowo na Warmii i Mazurach”, nr 20.
- Tryniszewski E. 1966.** *Te Deum diecezji warmińskiej*, „Słowo na Warmii i Mazurach”, nr 27.
- T. R. (1960).** *Władysław Jagiełło pod Kurzętnikiem*, „Słowo na Warmii i Mazurach”, nr 28.
- (w). 1965.** *O dalszy gospodarczy i kulturalny rozwój regionu warmińsko-mazurskiego*, „Słowo na Warmii i Mazurach”, nr 14.
- W. K. 1964.** *Osiągnięcia dwudziestolecia*, „Słowo na Warmii i Mazurach”, nr 4.
- Wernic L. 1964.** *600-lecie Uniwersytetu Jagiellońskiego*, „Słowo na Warmii i Mazurach”, nr 18.
- Wernic L. 1966.** *Historia i dzień dzisiejszy Trzemeszna*, „Słowo na Warmii i Mazurach”, nr 11.
- Wernic L. 1966.** *Mare Polonorum pamięta piastowską Kruszwicę*, „Słowo na Warmii i Mazurach”, nr 9.
- Wernic L. 1966.** *Miasto z X i XX wie*, „Słowo na Warmii i Mazurach”, nr 10.
- Wernic L. 1964.** *Nasz odbudowany dom*, „Słowo na Warmii i Mazurach”, nr 29.

- Wernic L. 1965.** *Piastowska ojcowizna*, „Słowo na Warmii i Mazurach”, nr 18.
- Wernic L. 1966.** *Pierwsza stolica Polski*, „Słowo na Warmii i Mazurach”, nr 12.
- Wernic L. 1959.** *Pierwszy dzwonek szkolny*, „Słowo na Warmii i Mazurach”, nr 33.
- Wernic L. 1965.** *Po 2077 dniach*, „Słowo na Warmii i Mazurach”, nr 22.
- Wernic L. 1960.** *Pomnik Zwycięstwa Wolności*, „Słowo na Warmii i Mazurach”, nr 28.
- Wernic L. 1965.** *Przed wielką uroczystością*, „Słowo na Warmii i Mazurach”, nr 7.
- Wernic L. 1964.** *Przez zmrok do światła*, „Słowo na Warmii i Mazurach”, nr 11.
- Wernic L. 1960.** *Spostrzeżenia i wnioski*, „Słowo na Warmii i Mazurach”, nr 8.
- Wernic L. 1959.** *Tysiąc szkół*, „Słowo na Warmii i Mazurach”, nr 7.
- Wernic L. 1960.** *Wstęga biało-czerwona*, „Słowo na Warmii i Mazurach”, nr 29.
- Wojewódzki Komitet Koordynacyjny Społecznego Funduszu Budowy Szkół. 1959. *Do społeczeństwa woj. olsztyńskiego*, „Słowo na Warmii i Mazurach”, nr 6.
- Zientara-Malewska M. 1965.** *Pierwszy rok na wyzwolonej Warmii i Mazurach*, „Słowo na Warmii i Mazurach”, nr 4.

STRESZCZENIE

Celem artykułu jest zaprezentowanie sposobu relacjonowania przebiegu uroczystości państwowych związanych z Tysiącleciem Państwa Polskiego i kościelnych odnoszących się do Millenium Chrztu Polski na przykładzie dodatku „Słowo na Warmii i Mazurach”. Analizy materiału źródłowego dokonano w oparciu o następujący klucz kategoryzacyjny: obchody państwowe i obchody kościelne. W przypadku uroczystości związanych z Tysiącleciem Państwa Polskiego uszczegółowiono główną kategorię o następujące hasła: „tysiąclatki”, popularyzacja historii Polski, 300-lecie prasy polskiej obchody 550. rocznicy bitwy pod Grunwaldem, 20-lecie Polski Ludowej, 600-lecie Uniwersytetu Jagiellońskiego, wybitni Polacy i ich wkład w światową kulturę i naukę, 20. rocznica przyłączenia Ziem Zachodnich do macierzy, uroczystości o charakterze regionalnym. Cezury czasowe obejmują lata 1957–1966.

Słowa kluczowe: Tysiąclecie Państwa Polskiego, Millenium Chrztu Polski, prasa regionalna.

SUMMARY

The aim of the article is to present the way of reporting for state ceremonies related to the Millennium of the Polish State and the Church relating to the Millennium of the Baptism of the example of Polish addition „Słowo na Warmii i Mazurach”. Analysis of the source material is based on the following category: the celebration of state and church celebrations. In the case of celebrations related to the Millennium of the Polish State and more detailed the main category with the following slogan: a thousand schools in the millennium of the Polish State, popularization

of Polish history, the 300th anniversary of the Polish press celebration of the 550th anniversary of the Battle of Grunwald, the 20th anniversary of Polish People's Republic, the 600th anniversary of the Jagiellonian University, outstanding Poles and their contribution to world culture and science, the 20th anniversary of joining the Western Territories to the matrix, celebrations of regional character. The timeframe of the article is set between 1957–1966.

Keywords: Millennium of the Polish State, the Millennium of the Baptism of Polish, regional press.